

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

"Slogom rastu male stvari, a nasloga sve velikari" Var. Posl.

Predplata s poštarnicom stoji 2 fl., a seljaku samo 1 fl. za cijelu godinu. Razmerno 1 fl., a seljaku 50 krt., za pol godine. Izvan Carevine više poštarnica. Svaki pojedini broj stoji 6 krt. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Imo, prezime i najdužu Počtu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrogajkala, mogu slogovorno svih predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i list dobiti pod jednim jedinstvenim otkvonom. Komu List nedoduje na vrijeme, neka to javi odpravnici u otvorenom pismu, za koje se neplaća nikakva poštarnica, napisav imena *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i pleše.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREĐNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalaze se

Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarnice. Vesti, dopisi i drugi spisi stampaju se ili u cijelosti ili u izvadku, naime prama svoje vrijednosti i smjer ovoga Listu. Nepotpuni se dopisi neupoređuju. Osobna napadanja i čisto sukrumne stvari nenošade ujesta u ovom Listu. Prinjećena se pisma tiskaju po 5 novčića, svaki redak. Oglasni i S redakcijski stope 60 novčića, a svaki redak uviđa 5 novčića; ili u slučaju opozivana po Štu su pogode oglašnik i odpravnici. Dopisi se ne traže, Uredništvo i odpravnici, osim izvanrednih slučajova, ne dopisuju s nikim drugim, nego putem svoje *Listarnice*.

Pogled po svetu.

U Trstu 31. siječnja 1877.

Što nije vanjskih, to se naša austrijska domovina nalazi i u velikih domaćih neprijateljih, jer nagodba s Ugarskom neće nikako da uspije. Jedni i drugi ministri sjede i dogovaraju se sad tu sad tamo, sad sami sad pod predsjedničtvom Carevima, ali nemogu nikako da uhvate kraj na pasmu, što im ga je razmotrati. Osobito Banka, koju Magjaci isče, a naši nedaju, zadaje svim trista jadati; jer i tu valja ona poslovica: Ako i jesmo mi braća, nisu nam kese sestre. Za to se čoe, da će se rješenje te stvari najbrže odgoditi, da se za ovih ozbiljnijih vremena prekine barem to trvanje med jednom i drugom potovicom carstva, koje da nemože odoljavati tolikoj vanjskoj i nutrašnjoj trešnji. To će reći, ostaviti ranu, neka se još i dalje zledi i ljeti, jer joj se nezna lička.

Dne 16. bio je svečano otvoren sabor dalmatinski, u koji su sad uprte oči svih južnih Slavenal, jer se drži, da će opet pokrenuti pitanje o celiokupnosti trojedne Kraljevine, te zahtijevati srušenje s Hrvatskom, koja nemože ni sebi pomoći, ni biti carevina, pravim uporišćem, dokle je proti pravu i pravdi ovako razkomadana. U Hrvatskoj se od neko doba oposicija iliti odpor silno zapomaže, i to najviše radi magjarske intemperanije iliti neumjerenosti, kojom bezobzirno tlače najasnije i najsvetlijе nagodbene zakone. Reć bi, da neće dugi postojati vrijeme, te će i sadašnja vladajuća većina stupiti u oponiciju, da se opre tim prekodravskim mušicama, jer što je preveć, nije zdravo. Il se neka jer što je preveć, nije zdravo. Il se neka znali, gdje mu je mjesto. Kad neli drugo, bilo bi dosta ono oktevanje s utjelovljenjem bivše vojničke Granice, da svaki Hrvat pita sama sebe, kakvi su mu saveznici ti blaženi Magjari.

Sa ostalog sveta imamo danas zabilježili najznamenitiji dogadjaj, što se vrstio, te odkad se ono na Istru oprla sila sili, te zametnuo ovaj sadašnji tamo metež. Taj dogadjaj jest, da je Turska izjavila Konferenciju, da ona odbija evropskih punovlastnikah, da ona odbija sve njihove savjete i predloge glede postupanja sa svojimi podanicima, bili oni kršćani ili nekršćani. Na tu izjavu gospoda Konferencije zadjenjuše svrda sa pojasm, nakloniše se i odoše. Da okoti taj svoj odgovor, Turska pozva u sastanak prve dostojanstvenike i velikošće iz svega carstva, njih dviesta na

broju, koji su svi u jedan rog zatrubili te izjavili, da vole smrt uye sramotu, to jest, nego pristati na evropsko mješanje u turske domaće poslove. Da nije u Turskoj, ta bi izjava bila veličanstvena.

Vredno je znati, da su tom prigodom uz turskoga vjeropoglavlju Šeik-ul-izlama i žadovskoga Nadžabiea carigradskoga, sjedili za istim stolom i prvi erkveni dostojanstvenici izločne i zapadne crkve, kakono vseleni Patrijarka carigradski, katolički Patrijarka armenski, pravoslavni Eksarki bugarski itd. pak da su ta gospoda bila najvrjedna u branjenju turske časti i obraza. Sad su naša pravoslavna braća dobila barem zamjenu, pak će moći kad i kad mjesto rimskoga Pape, koji da tobože drži s Turcima, opovatiti u svojih novinah u isto име i poglavici pravoslavne crkve, koju Turci neposredno tlače i neizmierno više od katoličke.

I tako se eto svršala ta carigradska komedija. A to se je sve dogodilo za to, što nekoj evropski punovlastnicu nebijašu složni u ničem nego u tom, da padkopaju čest i ugled Rusije, govoreć naime u Konferenciji jedno, a radče izpod ruke drugo. Ruski se poslanik sietio toj hrdjavoj igri, pak da u nevrieme neizazove nikoga, popušćaj i on Turkom i punovlastnikom tako, da su se i sami čudili, što radi i za što tako radi. Ali svaki labko vidi, da mora da je Rusija neizmerno uvrijedjena, jer je radi te igre najveća sramota baš na njezin obrazpolu, pa svaki pita, hoće li voditi rat, il neće.

Rusija nije još rekla ni da hoće ni da neće, ali se oruža kao da misli sutra stupiti na bojno polje. Radi toga čini to isto i Turska. Nego, ako je Rusiji težko izdržavati dugo onoliku vojsku, Turskoj je to sasvim nemoğuce. Zato će onako naoružana il sama sebe izjesti, il najposlje morat i neizazvana udarit na Rusa, da prelomi svoje kukavno stanje. A baš to je ono, što bi reći da Rusija ečka, Istina, da se s druge strane čoe, da je car Aleksandar novo neizmierno miroljubiv; ali se čoe i to, da misli odslupiti te izručiti vladu sinu, kao takodjer da na Gorčakovu mjesto ima doći general Ignatićev. Pa to sve nebi značilo drugo nego rat te rat.

Sad je izvjestno, da Turska nastoji sklopiti mir sa Srbijom i Crnom Gorom, a te dve kraljevine da su stupile s njom i u dogovor o tom posle. Čuje se, da im i Rusija svjetuje, neka se ponire s Turkom. Ruski dobrovoljci su već svi ostavili Srbiju. Kako se sve to to slaže s russkim držanjem on kraj rieke Pruta, neka sam Bog zna. Turci,

odkad imaju i oni ustav, da su baš podijali, pa da u Bosni gone i mirevare tužne Kršćane, a ovaj put naime Katolike, kako nikad do sada. Još se neprestano muce, da će Austrija ipak posjeti Bosnu. Vroma prebrisana bi morala biti glava, koja bi u ovom metežu imala na pouzданo reći. Sto je tko li istina.

Dajmo se na djelo.

Skrajna je dobra, da se u Istri osnuje jedno naše politično društvo, kao što je to bilo vec po dva puta naglašeno u ovom listu; jer vesti, koje nam dolaze odante o zadnjih pokrajinskih izborih, jesu tako tužne i žalostne, da nemogu biti zalostnije. Iz tih se viestih vidi, da naš tamo puk još ni sad pravo nezna, što su izbori i kolika je njihova važnost.

Tako nam na primjer pišu, da nasi birači na mnogih mjestih nisu ni došli na biračišće, kad je trebalo izabrati izbornike ili povjerenike, nego da su pustili, nek ide i biru tko hoće i kako hoće. Na nekojih drugih mjestih da su i došli, ali da su glasovali tako neskladno i nesložno, da su se i sami njihovi protivnici u pest smjali, kako im svojom neumnošću idu na ruku. Negdje pak da su se dati nagovorili, negdje podmitili, negdje ustrašili od Petra il Pavla, pa da su glasovali za takove izbornike, koji su poslje izabrali za poslanike u sabor njihove najveće protivnike. Tu i tamo da im je bilo dosta reći, glasujte za toga i toga, pa da su to i učinili, kao da će tim ipak nekomu ugoditi a sebi tobože ni najmanje naškoditi. U obice da bi reći, da naš narod u Istri drži, da je sabor nekakva igra, koje se osobito gospoda iz obliesti rada igraju. Njemu da nije ni na kraju pameti, da se kod te puste igre radi o njegovoj tužnoj kozi, o njegovu trudu i muci, o njegovu napredku il nazadku, o njegovu naposljedu obstanku il nestanku. I toga radi da je sirota nemaran, nesložan i čak podmitljiv tako, da se poslje izborih njegovi nesudjeni obskrbni među sobom pregu i kore spočitajući si: Ti si ga prevario, ti zaveo, ti podmitio, ti ustrasio — baš kao da se neradi o razumnū stvorenju božjem, nego o nerazumnoj niemoj životinji!

Kolika je tu razlika, kad se naša Istra uzporedi s drugimi Carevine pokrajinama, gdje ima našega plemena! Eno na primjer dijene Dalmacije, gdje naša braća glasuju

složno i odvažno kao jedan čovjek za jedne ter iste narodne zastupnike tako, da mu se čude prijatelji i neprijatelji. Eno s druge strane Gorice na Soci, gdje vidimo to isto čudo. Ali da ne tražimo podaljnih primjera, evo trčanske Okolice, gdje se protivna stranka okanila baš i mjesati se u ojezine izbore, znajući, da bi joj bio trud uzalud. Tu svaki zna, što i kako mu je raditi u vremenu izborih; pa kad dođe onaj dan, samo da se čudi, gdje to ide sve kao ura. Zaman su ti nagovaranja, začin zastršivanja; jer ako se birači još česa boje, to se boje svoje sramote i prikora svojega naroda i ništa drugoga. Iz svega toga se vidi, kako smo mi u Istri ostali daleko za našom braćom u rečenih pokrajinah.

Po našem sudu, tomu se zlu nemože pomoći nego političkim istarskim družtvom koje bi imalo zadaću podučavati puk o svojih državljanskih dužnostih i pravicah, a u vremenu izborih podržati ga i voditi da bira zastupnike po svojem osvijedočenju, ne pak po voljici svojih protivnika. Na taj su način ustale na svoje vlastite noge gori navedene pokrajine, na taj bi način ostali i mi u Istri. To bi društvo imalo osobito skrbiti, da se naime birači nadju svim na svojem mjestu onda, kad se biraju izbornici, jer o njih sve visi. Kad bi sav puk glasovao nije moguće, da bi predobdi naši protivnici, jer većina puka nit je zadužena, nit pokvarena. Po načinskom zakonu, broju puka mora odgovarati i broj pravih narodnih zastupnika. Gdje toga neima, izabrani se protivnički zastupnici nemogu ljaliti, da zastupaju narod, koji jih je tobože izabrao; jer je proti naravi, da tko izruči sebe i svoje imanje u neprijateljske ruke, dokle nije poludio. Il dokle ga nije tko ružno prevario. To društvo bi nadalje imalo zadaću, naći vredne ljude za zastupnike, pa jih onda preporučiti izbornikom, da jih izaberu i posluži u sabor. Ono bi nadziralo občinska poglavarsvta te nastojalo, da se gdje prigodom izborih nepodkrade kakva nezakonitost; a gdje bi se to dogodilo, odmah bi prosvjedovalo i tražilo, da se hotomu il nehotornom pogreska odstrani i popravi. Jednom besjedom to bi društvo imalo biti pravi naravski voditelj našeg u Istri puka u svih njegovih političkih odnosajima. Za to bi imalo uplivati i na občinske izbore, jer občinska zastupstva neupravljuju samo občinskim imelkam, nego su u nekojih slučajih pozvana, da izjave i narodnu volju naprama višim državnim i pokrajinskim oblastim. Na koncu političko društvo polag zakona ima pravo ili mu je slobodno, upravljati u ime naroda prošnje i prosvjede ne samo na ministarstvo i na namjestništvo, nego i na pokrajinski sabor i carevinsko vijeće. Koliko dakle nebi samo radi toga koristilo našemu u Istri puku u svih onih slučajih, u kojih se pojedini ljudi nestušaju, il občine neznaju il nemare da rade.

I tim mi smo evo izrekli, kako smo znali, našu misao, sad pak neka promišljam o toj stvari naši istarski rodoljubi, neka pišu i neka se dogovaraju s uvjerenjem, da im mi i ovaj naš list složi svagda na službu. Ali neka se popaše, da to društvo stupi što prije na noge, jer naše pravice od dana do dne sve bolje propadaju, i jer je stara latinska rječ: *Vigilantibus jura, sto će po naša reci: Kad tko neore, susjed odorava!*

Dopisi.

Iz Istre, mjeseca Januara 1877.

Čitale se u prvom broju ove godine zadarskog „Narodnoga Lista“ krijeck i znamenite riječi: „Vrijeme je godina 1877. da se vidi na svjetskom obzoru i hrvatska zastava. Narod skupljen na saboru u Zadru iznosi četiri godine i na svoju staru zastavu. Neka ju iznese i narod skupljen u Zagrebu, pa će se to dvije zastave sjediniti, da izvođe zajednički ono, što nam se hoće svima da živimo kao narod.“ — Evo što može pisati velo cijenjeni i puco začužni „Narodni List“, koji je u slavnom ratu od samog desetaka godina predobio, ponizio a zadužili danah prošle godine skoro posvema uništio oholu silu pučizju i autonomiju u Dalmaciji, list, koji može punim pravom i ponosom kazati, da je javno glasilo ciele Dalmacije. Narod hrvatski u Dalmaciji je poslije desetogodišnjih zapreka, borba i svake vrsti nevoljih stao posvema na svoje krijeck noge, otresao tudjinstvo, a u zadnjih izborih tako slijajno pobedio, da u svojem goricečnom glasiliu jarlja, da će ove godine iznjeti staru svoju zastavu, onu zastavu, koja je nekada bila jedna sa hrvatskom i slavonskom, samo nemila jih zadržala tako dugo razvajljala i dijela.

Kako nas je razveseliла ta liepa izjava naroda u Dalmaciji, tolično je u isto doba i raztužila! Mi bo Hrvati u Istri nemožemo tako kazati, niti nam je dosudnjeno iznjeti svoju zastavicu te ju sjediniti s hrvatskom i dalmatinskom. — I u Poreču sakupit će se zastupnici Istre, ali koliko su oni različni od onih, koji će se u Zagrobu i Zadru dogovarati i složiti na temelju narodnih hrvatskih pravah, da trojeđni narod, da sad pocipom, — da trojeđni hrvatska zastava, da sad raztrgana, trojeđni ko do sad i od sad ostanu na papiru il u cesarskom i banskom napisu, nu da jedan postane u djelovanju. — U Poreču sakupit će se do 30 zastupnika, što će oni izjaviti, koju zastavu razviti? — Od ovih 30 sama četvrtica je posvema naša. Žalostna nam majka! Sama četvrtica! A ostali? Od ostalih brojimo ih 8—9 koji nisu naši, nu neće nam, se nadamo, biti nepravedni. A ostali 17—18, dakle saborska većina, su nam protivni, niti se imamo što nadati od njihove već dobro i predobro nam poznate pravednosti. To će nam biti ovo i još drugih pet dugih godina (tobozne naše) porečki sabor! — Šta da izjavi takav sabor? Četvrtica naša u tolikoj većini protivnik, zgubit će se, i jedva će moći prosvjedovati, ako bi se šta nam protivna zaključilo i naredilo, a da šta nam koristi, morat će se srušiti s onim 8—9 koji su pravedniji, da barem ustanove opozicionala važnu manjinu, te većini ne budu slobodne ruke, ko što su joj do sad bile, da nas bez svakoga obzira ne guli i ne milo tlači. A ta neprijateljska većina sta da izjavi, koju zastavu da razape? Izjavila je već i zastavu razvijući neprijaznu kaši nam, tako i cijelom carstvu. Ona bo je sastavljena od prošlih zastupnika, koji su izjavili, što žele, što hoće, kamo im sreća bljipi, i to izjavili svetano u ime tobosa svih Istrana, u zadnjoj sjednici dne 1. aprila prošle godine pred vladinim povjerenikom. Taj je na izjavu mučao, a mučala je i tobosna sveci osoba pokrajinskoga kapetana. Ova dvojica, koji bi bili morali zabraniti izjavu, svojemu su sutenjem odbribili. A ta izjava jest: „Istra je jarve pokrila veličanstvenom ekenom Mikelanđelove kupole . . . Carksa će vladati morda moći, da nam nametne drugi jezik u usta, al drugo čućenje u srce neće nikad! Istra bje ugozjeno, jest i bili hodo ujek u skoli one zemlje: „Koja je marca od drugih odicilila, — te Alpami i morem opazala.“

Je li ta izjava svega kolikoga puka u Istri? Nije: Oni ne zastupaju nas. Kad su se lanjsko godine onako izjavili, bilo ih najmanje 27; a do ove godine opetuju onu izjavu, našlo bi se ih samo 17 da ju odobre; doč će vremje da se ih neće naći nego 12 i morda još manje.

Po lagano, al ipak i mi idemo naprijed. To nas tjesi i hrabi. Ako se promisli, koliko je tripla naš pak od pet-šest sto godina pod mletačkom *serenissimum*; a od kada je ona poginula sve do sada nije imao prijatelja, niti od strane onih, koji bi mu bili moralni pomoći, nije težko razumiti zašto malimi korak idemo naprijed. Nišamо svojih škola, nišamо svojih likovaca, nišamо svojih odvjetnika, nišamо svojih likovaca, nišamо svojih činovnika, — jedino što nišamо strojega je nešto nešto sročenika, koji su od nas potekli i nam se nisu izmerjerili: — ovi su našromu zastaru razvili

i pred 7 godinama svetu narodnu borbu počeli proti taljanstvu i svakomu tudjinstvu. Razmislijaj, na jednoj strani malu četiku popovab med zapušćenim do sad a uvjok tlačenim, pogrdjenim i najveć siromašnim narodom, a na drugoj strani sva tako zvana inteligentna vojska odvjetnika, likovaca, činovnika, mletačkih *illustriſimal*, a med timi i izrednjih kmetskih sinova, nadeših nauci kraljeh i naših gadnih *šarenjakata* — pak se nemaju čudit, da se išlo male napred. Jedan narodni zastupnik u carevinskom vjeću, četiri posvema narodni u pokrajinskom saboru, a u istom drugih devet koji neće nam biti neprijatelji — jo malo — nije dosta — nu je mnogo i dosta pod takovimi okolnostima i u samo 7 godinama.

Zašto to pišem? Na svoju i braće boriteljih utjehu; na svoje i njihovo poticanje na dalju borbu. Ne samo zato, nego da spoznaju okolnosti naše i mila braća u Hrvatskoj i Dalmaciji. U jednoj i drugoj krajovini malo se mistilo do sad za nas, tako da sino mi skoro mislili da za nas niti nemare; ali lakša izpričano i oprasćamo im jer znamo da im bilo malo kad, jer sami su se borili za svoja prava. Nu sada i odsad napred gječamo ih da i u Istri živi narod i onkraj i takraj Učke i Rača, narod, nobrojno kvarnerske obiske, dosta mnogobrojan do 150 hiljada, koji govoriti hrvatski i poreč je čutiti hrvatski, narod za prava kojega već 7 godina šaka narodnih boriteljih trpi i poruge i klevete, i proganja i svake vrsti nevoljih od strane taljanah i šarenjakah i nekojih e. k. činovnika i nadalje jo pripravljati trpoti, samo da do željenoga cilja dođe, to jest, da se narod posvema otrese tudjinsla i da ne ljubi druga nego Boga i svoju hrvatsku majku.

A da do toga laglje i prije dojdimo moraju nam pomoći braća u Hrvatskoj i Dalmaciji, joj po vjeri i jojku jesmo im mi jedno te isto pleme. Bog im blagoslovio sjediono i unutrije djelovanje; nu ih domišljamo što mi pisali: „Borba je uvjet vrednu životu* pomožite nam boriti se, kad znate, za što se borimo. Borimo se, kad je zakonita i poštena naša borba.

O toka Krka, mjeseca siječnja.

Slabo li ti jo poljo na ovom Otkoku za političko stvari, ako nećeš o izborih govoriti; za to se i ja eto opet vraćam na izbore. Izbori su minuli i mnogomu se srdeća umirilo, a se ujice umirilo Elusceg, osobitim nastojanjem Podestata, občinskih bilježnika i činovnika. Njemu nije srdeća mirna osobito s toga, što su narodni birači iz Baska, a opet hrvatskih izborači iz Dobrinja i Vrbnika prikuvali prosvjed proti njegovu izboru. Evo tih dobrinjskih i vrbanskih izboračih i prosvjedovateljih: Pop Ivan Justinić, p. Anton Kirinčić, p. Anton Matetić, Franjo Kirinčić, Ivača Gržetić, Ivan Mavrić, — a vrbanski Feretić, Ostrogović, Toljanić i Hrabić.

Izborači iz Dobrinja i Vrbnika znaju, kuko se kod nas troše skuplja novca na popravak cestah, talijanskih gradova, a ne hrvatskih občina; izborači iz Dobrinja i Vrbnika znaju, kako se većina tih skupnih novaca troši za talijanske škole i talijanskih gradića, a ne po hrvatskim selih; oni znaju, kako se timi novci podponazu talijanski, a ne hrvatski učenici. Dobrinjski i Vrbanski izborači imadžahu i imaju kandidata, za koga su posvoješnjeni, da će jih braniti svom dušom i telom svom umjetju i svim silama proti svakoj prevladi i krvici talijanskog u našoj Pokrajini. Zato oni imadžahu pravo je prosvjed predložiti, jer od Elusceg ujihovim zastupnikom željom, da brani i štiti njihovo pravice, da utvrdi njihovo narodno obstakuz, nije im troba ovđe drugo, nego jedino napomenuti tko i kakav je bio Elusceg u Dalmaciji danas po tom ga odaolje prevlaci u ove naše satmotne otoke, kako on od srđa ljubi, brani i protoruđaju našu narodnu ljudu. Nu po ovom se otoku ipak razglasuju nekoje zatvare, što ih tobos je imade g. Kapetan. A najveća zasluga, mu Dobrinjski občina od vrbanske. Ja eu vjerovati da je i on tomu priopćio, al tko je uvjoren, da bi Elusceg ikada preporučio, da se n. p. Dubašnica, Peščice, Punat il Kornić od vojske občine odlučio je to, no ta mješta spadaju vojskoj a ne kojoj drugoj na otoku občini.

Nego, na koncu, neka nitko nemisli, da mi vojujemo na slijevo proti osobam. Nam leži jedino na srdu zadovoljstvo i pravo blagostanje našega naroda, pa tko se tomu ma kako protivi, njemu čemo se, bio on tko mu drago, protiviti i mi svom silom neustrašivo sada i uvjek.

Sa otočića S. Marka, početkom nove godine.

Svaki pravi rodoljub najvećom pomnjom prati sve ono, što se med njegovim narodom događa; pa kao što se veseli i raduje, kad vidi, da mu se rođena braća iz mrtvika i duševina prebuduju, isto tako tuguje i žaluje, kad vidi, da sve to više propadaju. Takovo je čučenje, bez dvojbe, čitio svaki pravi istarski Hrvat, osobito u vremenu borbe dovršenih izborih za porečki Saber. — Sto se u to vrijeme u pojedinim izbornim kotarima zlamentira dogodilo, toga ja neću navadjeti, jedino će reći koju o onom, što se dogodilo na našem otoku Krku.

Kako je tom sgodom naš otočki narod bio uprav zauzet u izbornim borbah, može nam biti poručanstvo, da još u naših žilah teče stara hrvatska krv. Nećom bježi izborični Josinjsko-kreški kotari izabrati svoje zastupnike na sabor, dojaviti nam žica, da su i tamošnji gradovi, kao občinam na uzak, izabrali g. baruna de Pina svojim zastupnikom. Kako dođu tu novost, trgnut se i rekoh, ako občinam g. barun de Pino posalje zahvalnicu, evo ti prigode našim protivnikom, da na nas jurišaju. Sto rekoh, to se i dogodilo. Nije mnogo prošlo, i eno vlasti nam razpisala druge izbore izbornikih i zastupnika na mjesto g. baruna de Pina, koji se na našem mandatu zahvalio. Veoma se bojih, da ovog puta nećemo si osvjetlati lica, jer nam se odasvuda neprijatelji strahovite pripravljaju.

Ostah zapanjem na prvo navedenom, ali što mi je došao još većma razalostilo bijaše kobna viest, da protukandidat narodne stranke je g. Aleksandar Elišeg. — Akoprem bijah u duši radi toga bužan, rekoh: Otočani i njihovi vodje dobro znaju prošlost i sadašnjost toga svog protukandidata, zato iz petnih će žilah nastojati, da prodru svojim narodnim zastupnikom.

Ali u željah mojih ostadoh prevaren, dušmani nas bo u izboru nadvladaju. Nu da baron pred vanjskim svjetom svoje zentifikate opravdam, reći mi je koju, što bijaše uzrokou, da su ostali nadvladani.

Meni su dobro poznati odnosi, koji vladaju navlastito na otoku Krku u vremenu svakovrsnih izborih. Evo su vam živi primjeri, koje sam doživio i ja prigodom izborih zastupnika za carevinško vijeće. Nekoja gospoda, kojoj nije stalo nego do svoje časti i trbuha, salju po kuću svoje pandure, rodbinu itd., da ovi lisičjini načinom narod u njihovo kolo sakupe, govoreći u. p. prvoju: *Ako nećes votat uz nas i za onoga za koju budeš mo i mi, sina od vojnicike služe ostobohili nećes; drugomu pak groze se globom, koju će morat platići, ako mu diote izostane iz škole, slusali pak opiti prost jo od svega; trećemu obećaju kao za nagradu komad občinske krase; četvrtomu načinu, da ako izaberu zastupnika, koja oni krste liberalcem ili antiliberalcem, da će jim isposlovati gradjenje luke, cestah, mostova i drugog koštaja.*

Reći ćete mi, to su sve možo nećini medju kmetovima, ali s inteligencijom nije tako. Nije do duša tako lako predobiti naše mlade narodno svećenstvo i mladjici načinjaj, ali mislite morda, da mogu i ovi mirno i bez naredab vršiti? Jok vala! To je kod narodno političku misiju vršiti? Tok vala! To je kod naših protivnika skoro nemoguće. Oni vam znaju crnim i poganskim svojim jezikom govoriti i osvajljati narodu njegove svećenika i mlade rodoljubo nazivati, *izdajajući ih buntovnici, panstavisti, smatljivci, izdajicima* itd. itd.

Kada ta gospoda dođuju, da mladjici i budiči narastaj zove narod u kolo narodne sluge i sporazumka, tad se oni zauzmu groziti i žandari i tamzumka, tad se oni zauzmu kaznenimi sredstvima. Ovo možem jamačeno i ja posvjedočiti, jer sam većkrat što takova doživio i od drugog vidio.

Al, Otočani braćo, vrije je, da otvorite vać jednoč oči, otvorite velim i pripozname, da u istih vaših njeđrli gojite zmije otrovnice; nestejeti, da se ih što skorije oslobedite.

Nu žalibio još mi je ovđe napomonuti, kao što so u zadnjih izborih iskusilo, da najzagrizeniji protivnici našo narodne stranke, izuzimajući ženice takovi, naheđe se med našimi občinskim ženama, med našim občinskim bilježnicima itd. p-

med pučkimi učitelji. Ipak tko bi vjerovao, ova gospoda plaća i uzdrži pak svojimi žulji!

Po mojem čednom mišljenju, uz naše hrvatske vredne svećenike, koji se uprav svojski brine za boljak i napredak moralnog i materijalnog stanja našega naroda, dužni bi bili na istom polju raditi osobito naši pučki učitelji. Al kako to biva kod nas, navlastito na otoku Krku? Odgovaram na to, da je uprav strahota. — Učiteljski stališ, novim zakonom emanacirao se od crkve i njezinih faktorih, a sad se drugo neradi, nego hvalisava govoriti učiteljem i to još od ovog i onog školskog glavarja: Nemojte podnipošto slušati svećenike, oni s vami neimaju ništa, mi smo vaši predpostavljeni postavljan!

A što bi se mi ikada, otočani braćo, nadati mogli od ljudi, koji bilo da nepoštuj Bog i njegove namjestačke, koji da neljube naš jezik i našu narodnost? Sto li drugo, nego da će nam pokvariti nevinu nam dječetu i otudjiti ju na našu občinu žalost od crkve i domovine? Radi česa poprimito odsle unapred ovo načelo, da svaki, bio on koj god mu drago, koji se u prisutnosti vašoj il u potaji poduđa pogrdne govoriti o svetijuu našeg materinskog jezika, koji vas odvratja od crkve i njezinih glavava, otvoreno mu recite: Okani se nas, mi to dobro poznamo, jednoč si nas lisičji varao, ali odsle neće više!

FRANINA I JURINA.

Ju. Bim ti, Franino, neće povedel, al da to ostanje med nam, neće nobim otel...

Fr. Boga ti, Jurino, ca mo držiš za habu, il se vlih od čera poznamo; ter smo već više puti čagod jedan drugomu

povedeli, pa ki je od toga kada će dozna?

Ju. Ne tako znaj, ma pist! — Jedan gospodin od naša Diate da jo rekao, da će istarska Dieta ovoga puta jako po tajnjaku vojnut.

Fr. Viš zlodeja! To je najbrže zarad popi?

Ju. Da ja; ale ja znau još jednu drugu.

Fr. Ku?

Ju. Da će vonjat moćno i po tabaku, a još više po ciki!

Kako valja skrbiti za zdravlje.

III.

Nauk o domaćem redu i čistoći.

1. Raznu perad iliti letnici život, svinje i drugu životinju netripi u kući; nepričuvaj ju, da ti dolazi u kubinju il na kućni prag. Kočito neka bude pred koccem. Macke pakto neka love miševe, a neskaču po stohu.

2. Prebirališća ljudska neka su što čistia i dobro sveti. Po nekoliko mjestih naša braća Hrvati imaju svoje drevne kuće čedno uređene i pobijljene kao da su zidane. O većih blagdanima očiste je marljive i pomnijive djevojke, a skrbne žene liepo omazu i pobjele kao brglezitea svoja gnjezda. S veseljem čovjek umudje u takove kućice, ma bile one još više uboge. U takovih se kućicah lahljko napelje dim na dimujak iliti kroz cjevi, metlom se onete podkrovje (softi) i zidi, putotine se zamažu, da se mnogovrstai sniad nezakobi. Zidane sobe (kamare) moraju se svako ljeto pobiekti.

3. Ako ima u kući kačljah i stenicah (čematah) vec odprije, treba je čim prije pobiti i iztriebiti, postelje, klupe i stolce kropom popariti. I do mala svega će toga nestati.

4. Šake subote na rečer vredne žene operu iliti porubaju dobro stolove, klupe i skrinje, očiste prozore (ponestre) i okvire, da je sve bielo, kao Janevi beli rubaci.

5. Dobre gospodance priskrbe svojim kućanom po dev kosičje za preoblačenje te

jih tako priuće, da se svake nedjelje u jutro preobuku, a osobito djecu, koja se lašno oblači. Isto tako u nedjelju i blagdan prostru po stolu stolnjak iliti obrus, a to i onda, kad koji tudjin dodje.

6. Srakoga mjeseca paberu sa posteljak užglavlja i ponjave te metnu u pranje. Valja pakto skrbiti, da bude svega toga u kući po dvoje iza pranja, ako bi slučajno koji tudjin dosao, da mu mogu čestu prteninu prostreti. Bez ponjave nepusti valjana gospodarica nikoga ni u slani spavati. Zato po zimi ranije ustaje i prede, da si domaćega platna pripravi, to bo je gospodaricino prvo blago. Staru, jurve nošenu odieću, prteninu (rubeninu) i suknenu i drugu robu nekupej koje kuda od kojekavih trgovaca i preprodavača.

7. Bez svake postelje po goloj se klapu il skrinji valjati — ili se pak u zapečku pariti, to kućanom valjana gospodaricu ne-dopusti. Od debela platna načini slaminice (slamnjace), napuni je kukuruznim perjem iliti slanim, te tako dade svakomu svoju postelju. Slamnice mogu se takodjer napuniti sunskim mahom, koji se prije u bladu posusi, te se na njemu upravo gospodski spava.

8. Svakog jutra naprave ženske sve postelje, čedno i dostojno pokrij: prije jela pometi kuću, prah sa stola, skrinja, klupu i stolacah pobrisu, te svaku stvar postave na svoje mjesto, da svatko, tko u kuću dođe odmah vidi i spozna, da su u toj kući zene čestite i vredne.

9. Po objedu nevalju ostariti stolno posudje, zdiče, tanjurje (piatr), lice i ostalo u neretu i neoprano, muham za pašu, nego se odnahu bez otezanja posuda pomije i spravi u ormare i žličnjake. Mjedena (od rama) i kositerska posuda kao: lonce, sure, zlice itd., ako se dobro neperu i nevište, ulhvati se jih zeleni otrovna kora. Isto tako valja marljivo i često opirati na vodi policu, žličnjake i ostalo drveno posudje.

10. Kućne stvari nepusti ležati poprieko u najvećem neretu u tvom stanu, priući se metati svaku stvar na svoje mjesto, da ti nebudu na putu.

Uza svu tu skrib, pametne i vredne žene nezaborave niti na se. One nebode oko razpućene, razkosmane (nepočesljane); poslije idu spavati a prve se ustaju, pa se ne umivaju i ne česljaju na oči mužikih. *Sjajnih reljih mendjuša (recinah)* nenosi ni jedna pametna seljakinja, nešnju, u još manje puši, jer takova nečistača nije za kubinju. Nesnažna i nečista žena u kući, pa bila još više bogata, slična je svinji s zlatnim mendjušami (recinim). „Nista nije ljepešta“, govori sv. Duh. „To je edna duša. To je svetlo sunce na čistom nebnu celomu svetu, to je dobra žena u svojoj kući — svetli luc i zlatni stup (stabbar).“ — Liepo ono naši ljudi govori. Žena u kući tri ugla drži.

Takove, djevojke moje, morate i vi biti, na red i čistoči priučiti se već za mlada, na sve priviknuti, što vidite. Zato sam zaprosio gospodina župnika, da najvriednije između vas, koje čekate na kršćanski nauk, smiju doći u župni stan, gdje će vam kuharica, dobra i prijazna duša, svake nedjelje po stogod pokazati, sad u kuhinji, sad u istbenici, kako se stol prestire, kako postelja napravlja, kako se jedna ili druga stvar postavlja, koju je vam od potrebe da zname.

(Sljedi će.)

